

На основі вивчених класифікацій угод по злиттю і поглинанню банків пропонуємо власну класифікацію, що відповідає правовим аспектам визначення форм реорганізації та економічної сутності процесів злиття і поглинань на сучасному етапі розвитку банківського сектора (табл. 1). Дана класифікація, складена на базі детального аналізу угод з консолідації українських банків, відображає основні передумови, види і форми інтеграції, а також вплив на бізнес-середовище.

Список літератури:

1. Bittlingmayer G. The market for corporate control (including takeovers). 1998. Edward Elgar Publishing, Encyclopedia of Law and Economics.
2. Кириченко О. Тенденції злиття та поглинання в банківському секторі економіки України // Банківська справа. - 2008. - № 5. - С. 29-37
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Рогальский К.Г. Слияния и поглощения в банковском секторе России: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.10 – финансы, денежное обращение и кредит / К.Г.Рогальский. – СПб, 2007. – 26 с.

Вікторія КРАВЧЕНКО

*к.е.н., доцент кафедри фінансів і планування
Кіровоградський національний технічний університет*

СТАН ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ КРИЗИ

На сучасному етапі прагнення України до європейської інтеграції потребує побудови таких ринкових відносин, які передбачають соціально-економічні та культурні перетворення в суспільстві.

Тому, першочерговим є розв'язання соціально-економічних проблем, в переліку яких є створення фінансово доступним житло для більшості українців. З початку незалежності України проблема залишається актуальною.

Так, у 2012 році згідно Постанови Кабінету Міністрів України було затверджено програму «Доступне житло 70/30». За даними Мінрегіону, в 2013 році в Україні 6 тисяч 742 сім'ї отримали житло за цією програмою з них 4 тис. 980 сімей одержали житло за програмами, які фінансувались через Фонд молодіжного будівництва. І в цьому ж році Держфонд сприяння молодіжному житловому будівництву припинив реалізацію державної програми, яка передбачала компенсацію державою 30% від вартості житла, у зв'язку з повною зупинкою державою її фінансування [1].

На сьогоднішній день іпотечне кредитування в Україні перебуває у кризовому стані. Так у 2008 році залишок житлових кредитів у банківській системі становив 143 млрд. грн., у березні 2013 році він скоротився до 61 млрд. грн. До кризи в кредитному портфелі банків іпотека складала 11%, нині – 5-6%. Питання забезпечення населення житлом стоїть дуже гостро, адже на квартирній черзі в Україні на сьогоднішній день перебувають понад 1,2 млн. громадян. [2].

Середні ставки за грудень 2014 року по новобудовам складали від 22,53% до 30,11%, при середньої заробітної плати по Україні - 3534 грн. за листопад того ж року.

За підсумками 2014 року інфляція в Україні склала майже 25%, у 2015 році прогнозується на рівні 17,2%, хоча 29 грудня 2014 року Верховна Рада прийняла

держбюджет на 2015 рік з прогнозованим показником інфляції на рівні 13,1%. Також Національний банк України розглядає можливість підвищення облікової ставки для зменшення інфляційних ризиків.

В умовах скорочення виробництва різко погіршилися показники ринку праці та доходів населення. Безробіття за методологією Міжнародної організації праці сягнуло найвищого рівня з 2009 року (9.5% у III кварталі 2014 року). Хоча темпи зростання середньої номінальної заробітної плати наприкінці року прискорилися (до 10.4% у річному вимірі у грудні 2014 р.), реальна заробітна плата скоротилась на 13.6%. Це стало вагомою причиною скорочення реальних наявних доходів населення (на 9% у річному вимірі в III кварталі 2014 року) [3].

Такі статистичні дані свідчать про недостатні можливості фізичних осіб щодо отримання та обслуговування боргу.

З даними звітності НБУ обсяг кредитів, наданих фізичним особам, зріс на 11 млрд. грн., або на 7% до 179 млрд. грн., а без врахування валютних коливань – скоротився на 27 млрд. грн. (на 16%), в т.ч.: в національній валюті – на 14 млрд. грн. (на 12%); в іноземній валюті – на 13 млрд. грн. (у долар. еквіваленті – на 2 млрд. дол. США) (на 25%) [4].

Рівень доларизації кредитування населення зріс з 31.6% до 43.5% (без врахування валютних коливань – знизився з 31.6% до 28.1%).

Національним банком України негативно класифікована заборгованість (NPL) за кредитними операціями за 2014 рік зросла на 97 млрд. грн., або на 63% до 251 млрд. грн., що становить 19.0% заборгованості за кредитними операціями (на 01.01.2014 – 12.9%). Станом на 01.01.2015 обсяг кредитів, наданих фізичним особам в іноземній валюті, становить 77 943 млн. грн., з них іпотечні – 44638 млн. грн. Сума нарахованих відсотків за іпотечними кредитами фізичних осіб в іноземній валюті складає 11999 млн. грн.

Причинами стагнації іпотечного ринку є:

- рівень тінезації економіки;
- високі банківські ставки;
- неврегульованість ситуації зі сплатою податків;
- низька платоспроможність населення;
- жорсткі умови надання іпотечних кредитів;
- агресивна кредитна політика;
- недосконалий банківський механізм іпотечного кредитування тощо.

Також зниження попиту на іпотеку вплине і на будівництво нового житла. Більш того, деякі з них, ті, що знаходяться на початковій стадії, можуть взагалі збанкрутувати, залишивши своїх інвесторів, і без грошей, і без житла. Тому слід визнати що, на державному рівні проблеми залишаються невирішеними та неврегульованими.

Упродовж 2014 року банківська система через тяжкі політичні і економічні умови піддавалася значним ризикам, зокрема кредитовим. Саме унаслідок зовнішніх важко прогнозованих шоків погіршала платоспроможність позичальників і зріс обсяг проблемної кредитної заборгованості.

Однією з головних проблем неплатоспроможності у більшості позичальників з'являється у разі підвищення процентної ставки за отриманим кредитом.

Для забезпечення повернення позики та відсотків по ньому необхідно:

- здійснювати повторну оцінку платоспроможності позичальника у разі чергового підвищення відсоткової ставки за кредитом;

- скласти та оптимізувати категорії платоспроможності позичальників;
- розробити схему гнучкого повернення позики для позичальників яких банк визнав неспроможними сплачувати борг за підвищеною відсотковою ставкою, а саме надати можливість погашати кредит та відсотки за початковою позицією до закінчення терміну кредиту, а різницю між відсотками розподілити на певний термін, який може визначати банківська структура.

- схема гнучкого повернення позики для кожного позичальника має бути індивідуальною за встановленою категорією.

Такий механізм гнучкого повернення позики надасть можливість відновити платоспроможність клієнтів, а банкам уникнути можливих ризиків по кредитним операціям та ефективно управляти ресурсами і отримувати прибуток.

Список літератури:

1. <http://ua.korrespondent.net/ukraine/politics>.
2. <http://www.kyivmiskbud.ua/rus/prodostupnezhitlo>.
3. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document>.
4. <http://fakty.ictv.ua/ua/index/read-news/id>.

Igor KRAVCHUK

*dr., Tarnopolski Narodowy Uniwersytet Ekonomiczny (Ukraina), Program
Stypendialny im. Lane'a Kirklanda (Polska)*

Łukasz GURGUL

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie (Polska)

ROLA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH W DZIAŁALNOŚCI BANKÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Jedną z głównych cech nowoczesnych rynków finansowych jest wzrost roli papierów wartościowych w działalności podstawowych instytucji, co odzwierciedla się w pogłębieniu finansjalizacji gospodarki globalnej.

Instytucje bankowe są filarami stabilności finansowej. Dlatego konieczne jest prowadzenie badań ich zaangażowania w branżę papierów wartościowych oraz oddziaływania na akumulację ryzyka systemowego. Oprócz tego realizacja polityki monetarnej banków centralnych (w tej liczbie ilościowego łagodzenia) wymaga monitorowania kierunków stosowania środków pieniężnych (w projekty gospodarki bezpośredniej czy na wtórny rynek instrumentów finansowych).

Na poziomie Unii Europejskiej (UE) udział papierów wartościowych w aktywach banków (średnie wskaźniki) wynosi około 20% (2013 r.) i w ciągu ostatnich lat możemy obserwować tendencje do zwiększenia roli walorów w działalności banków (rys. 1). W strukturze obiektów inwestycji banków dominują papiery dłużne – 18% kwoty łącznych aktywów banków. Udział kredytów wynosi 57,9% (1H2014).

Dla porównania w grupach bankowych USA i Japonii udział kredytów w aktywach jest mniej 50% (JP Morgan Chase – 29,6%, Mitsubishi UFJ Financial Group – 39,3% [2; 4]).

Jednak na poziomie poszczególnych krajów są dysproporcje, jeśli chodzi o kierunek lokowania aktywów bankowych. Stosując dane Europejskiego Banku Centralnego (EBC) [1] przeprowadzono analizę skupień (ang. cluster analysis) na podstawie takich wskaźników działalności banków UE: K/A – udział kredytów w aktywach banków; ID/A – udział